

Lausunto

15.08.2024

Asia: VN/19970/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suhtaudumme kriittisesti Aran tehtävien siirtoon ympäristöministeriöön. Katsomme, ettei Aran tehtävien siirrolle ympäristöministeriöön ole osoitettu olennaisia eikä riittäviä perusteluja. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kesäkuista päätöstä perusteltiin Aran vähäisellä henkilöstömäärällä, joka on vuoden 2024 lopussa 50-55 henkilöä. Perustelujen mukaan henkilöstömäärä on laskemassa tasolle, jota ei voida pitää tarkoituksenmukaisena järjestää erillisenä virastona. Huomautamme, että Aran henkilöstömäärä vuoden 2024 lopussa ei ole vähäisempi kuin se on ollut virastossa esimerkiksi kymmenisen vuotta sitten.

Kiinnitämme huomiota siihen, että Arassa käytiin keväällä 2024 yhteistoimintaneuvottelut, joiden jälkeen henkilöstöä vähennettiin 16 henkilöllä. Henkilöstön määrän vähyys voi olla todellinen peruste Aran lakkauttamiselle. Mielestämme päätös näyttää enemmänkin valtion tukeman asuntotuotannon ja sen tarvitsemien viranomaistoimintojen alasajolta.

Lakiluonnoksen perusteluissa myös todetaan, että henkilöstömäärän vähentymisen jälkeen Aran tehtäväkokonaisuuden toteutuksen varmistaminen edellyttää Aran tehtävien siirtoa ympäristöministeriöön. Ihmettelemme, miten Aran tehtävien toteuttaminen vaatii kokonaisen viraston lakkauttamisen ja siirtämisen ministeriön alaisuuteen. Katsomme myös, ettei perusteluissa ole esitetty mitään seikkoja tukemaan väitettä, että siirto tehostaa toimintaa keskittämällä asuntopolitiikkaa koskevat tehtävät ympäristöministeriöön. Perustelujen mukaan toiminnan tehostamisella tavoitellaan valtion toimintamenosäästöjä ja hallinnon tarkoituksenmukaista järjestämistä. Huomautamme, ettei Aralla enää ole omia erillisiä toimitiloja tai asiakaspalvelupistettä, josta aiheutuisi toimitilakuluja. Perusteluissa ole esitetty mitään todellisia tehokkuusvaikutuksia.

ARA toimii myös energiatodistustekisterin ylläpitäjänä sekä valvojana. Onko näiden toimintojen siirto ympäristöministeriön alaisuuteen katsottu järkeväksi? Onko toiminnon siirto taloudellisesti kannattavaa? Onko tehty minkäänlaista vaikutuslaskentaa siitä, kuinka paljon toimintojen siirrot ja viraston alasajo kustantavat ja maksavatko nämä kustannukset itseään ikinä takaisin?

Siirtoa perustellaan myös tulevina vuosina pienentyvällä korkotukilainavaltuudella sekä Aran myöntämien asumisen erityisryhmien investointiavustusten ja korjausavustusten määrän vähentymisellä. Samoin viitataan muiden Aran myöntämien avustusten, kuten rakennusten energiatehokkuusavustuksen päättymiseen. Pidämme tällaista tarkastelua lyhytnäköisenä. Julkisen talouden suunnitelma on laadittu vuoteen 2027 saakka. Sen jälkeen käytössä olevaa korkotukilainavaltuutta tai mahdollisia avustuksia ei voida ennakoida. Esimerkiksi rakennusten energiatehokkuuteen kohdistuvat EU-lainsäädännön vaatimukset voivat vaatia kansallisia avustuksia.

Katsomme, että viraston lakkauttaminen lakiluonnoksessa mainituilla perusteilla vaikuttaa kokonaisuudessaan perustuvan Aran tehtävien ja roolin tarkasteluun hyvin lyhyellä aikajänteellä. Ottaen huomioon valtion tukemaan asuntotuotantoon kohdistuvat avustusten ja lainavaltuuksien leikkaukset, lukuisat järjestelmään suunniteltavat muutokset, kuten esimerkiksi korkotukilainan takausmaksu, vaikuttaa siltä, että tavoitteena on hankaloittaa valtion tukemaa asuntotuotantoa.

Lakiluonnoksen mukaan Aran tehtävät jatkuisivat ympäristöministeriöön perustettavassa elimessä. Valtionhallinnossa on yleisesti omaksuttu toimintatapa, jossa ministeriöt vastaavat lainsäädännöstä ja toimintojen yleisestä kehittämisestä ja niiden alaiset virastot valtion päätösten toimeenpanosta. Aran toimintojen siirtäminen ympäristöministeriöön on siten iso periaatteellinen muutos.

Olemme huolissaan siitä, miten Aralta siirtyvien tehtävien organisointi käytännössä toteutetaan niin, että lainsäädännön valmistelu ja perustettavan elimen ohjaus pysyvät erillään. Olemme myös huolissaan mahdollisen poliittisen ohjauksen lisääntymisestä. Riski poliittiseen ohjaukseen on suurempi ministeriön alaisen elimessä, joka on sijoitettu suoraan kansliapäällikön alaisuuteen kuin se on erillisessä virastossa. Yhdeksi siirron tavoitteeksi on mainittu valtion asuntopolitiikan toimeenpanon tehokas strateginen ohjaus ja seuranta. Asuntopolitiikan tehokas ohjaaminen ja seuranta ei vaadi Aran lakkauttamista ja tehtävien siirtämistä ympäristöministeriöön.

Pidämme siirron suunniteltua aikataulua kiireisenä. Tehtävien on tarkoitus siirtyä Aralta ympäristöministeriölle vuoden 2024 lopussa. Tarvittavat asetukset on tarkoitus valmistella syksyn aikana. Kokonaisen viraston tehtävien siirtäminen ja tarvittavan lainsäädännön valmistelu tulisi tehdä huolella ja varmistaa, että tästä ei aiheudu kohtuuttomia viivästyksiä tai muita negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi korkotukilainahakemusten käsittelyyn. Aran tietojärjestelmät tulee tässä ajassa siirtää ympäristöministeriölle, ja organisoida kokonaan uuden elimen toiminta. Pidämme tärkeänä, että siirrossa varmistetaan tehtävien riittävät resurssit ja valtion tukemaan

asuntotuotantoon liittyvän erityisosaamisen säilyttäminen. Aran tehtävien siirtäminen ympäristöministeriölle toteutetaan liian kiireessä.

Pidämme tärkeänä, että asumisen ja rakentamisen kehittämistä jatketaan edelleen. Se tarkoittaa yhteistyötä Aran tehtävät vastaanottavan viranomaisen ja asuntotuotannon toimijoiden välillä. Muistutamme myös asuntopolitiikan roolista muiden yhteiskunnallisten kysymysten ratkaisemisessa. Peräänkuulutamme myös asuntopolitiikan pitkäjänteisyyttä, jotta toimintaympäristö olisi paremmin ennakoitavissa kohtuuhintaisille asuntotoimijoille.

Kangastupa Noora
Ilmajoen Vuokratalot Oy